

هنجاریابی آزمون رضایتمندی از ازدواج
علی اکبر صلاحی^۱

چکیده:

توجه به میزان کیفیت رضایتمندی از زندگی از زمان‌های گذشته تا کنون مورد توجه بسیاری از پژوهشگران و متخصصان در این حوزه بوده است. لذا هنجاریابی آزمون رضایتمندی از ازدواج هدف اصلی این تحقیق است. این آزمون را می‌توان یکی از پرکاربردترین آزمون‌های این حوزه تلقی نمود. برای هنجاریابی ابتدا آزمون ترجمه و روی ۱۵۰ زوج رضایتمند و ۱۵۰ زوج نارضایتمند اجرا گردید. بررسی اعتبار آزمون رضایتمندی از ازدواج از طریق آلفای کرونباخ عدد ۰.۹۲ به دست آمد که، مبین اعتبار خوب می‌باشد. از روش همبستگی درونی برای تعیین میزان روایی مقیاس‌ها استفاده گردید و حداکثر آن ضریب ۰.۸۴ کسب شد. روایی تفکیکی با مقایسه دو گروه رضایتمند و نارضایتمند به دست آمد و با اطمینان ۰.۹۵ تفاوت معناداری بین این دو گروه مشاهده گردید. در نتیجه می‌توان بیان نمود که آزمون رضایتمندی از ازدواج به عنوان یک ابزار تشخیصی با اعتبار و روایی و پایا بوده و قابلیت استفاده در موقعیت‌های تشخیصی، درمانی در حوزه خانواده و رضایتمندی از ازدواج را دارا می‌باشد.

کلید واژه‌ها: رضایتمندی از ازدواج، هنجاریابی، اعتبار، روایی و پایایی

---

^۱ کارشناس ارشد روان‌شناسی، عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) - شهرری،

تهران، ایران. ۰۹۱۲۷۰۳۲۲۶۰ - ۰۲۱۲۲۹۰۷۵۷۰ Salahi.aliakbar@yahoo.com

ازدواج یکی از رویدادهای مهم زندگی است و از نظر اجتماعی به عنوان پیوندی با ثبات و هدفمند میان زن و مرد شناخته می‌شود. هر چند ازدواج به عنوان یک عمل ارادی تابع خواست، تمایلات و دیدگاه‌های فردی است اما زندگی اجتماعی انسان و روابط پیچیده او با پیرامون آن، ازدواج رادارتباط متقابل با متغیرهای فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، جمعیتی و حتی سیاسی قرار می‌دهد. اما یکی از مشکلات کنونی بروز مشکلات فراوان در حوزه ازدواج و خانواده است. اینگونه مشکلات ممکن است به شیوه مختلفی بر شخصیت و رفتار افراد اثر بگذارد بر وضعیت و چگونگی ازدواج تاثیر بگذارد و به همین منظور بررسی و شناسایی این مشکلات، آزمون‌های متعددی در سطح کشور استاندارد شده و مورد استفاده قرار گرفته است، اما هیچکدام به جامعیت آزمون رضایتمندی از ازدواج نیست. همکاری‌های حرفه‌ای و تخصصی با درمانگران و مشاوران شاغل در بخش مشاوره ازدواج^۱ و مشاوره خانواده^۲ در سالهای اخیر گسترش روز افزونی داشته است و مجلات و کتاب‌های زیادی به اینگونه تحقیقات اشاره کرده‌اند. متخصصان بهداشت روانی که با افراد که خواستار طلاق هستند و در خانواده خود از آشفتگی‌های زیادی برخوردار هستند، نیز به عملکرد ازدواج توجه ویژه‌ای داشته‌اند. به هر حال، علارغم پیشرفت در زمینه‌های مفاهیم و نظریه‌های مربوط به ازدواج، محدود بودن روش‌های تحقیق، درمانگران و پژوهشگران را کمی دلسرد نموده است. مهمترین مساله داشتن ابزاری کارآمد، مناسب برای سنجش و ارزیابی عینی عملکردهای مناسب ازدواج است (امیدی شهرکی، ۱۳۹۰).

گرچه تاکنون ابزارهای زیادی برای بررسی مشکلات خانوادگی و ازدواج ابداع گردیده است (ثنایی، ۱۳۹۴)، اما اکثر آنها از اعتبار^۳ و روایی^۴ لازم را برخوردار نیستند. بعضی از این آزمون‌ها در ارزیابی زمینه‌های خاص از عملکرد ازدواج موفق بوده‌اند، اما نتوانسته‌اند که ارزیابی کامل‌تری از روابط موجود در ازدواج ارائه دهند. بعضی دیگر در تحقیقات مربوط به خانواده و ازدواج موثر بوده‌اند، اما در کاربرد بالینی^۵ چندان موفق نبوده‌اند (اشنایدر^۶، ۱۹۷۹).

هاروی جی. لاک و کارل ام. والاس در سال ۱۹۵۹ آزمون سازگاری زناشویی لاک والاس^۷ را که هدف او سنجیدن سازگاری زناشویی^۸ بود، با ۱۵ سوال ساخته شده است. این ابزار یک آزمون کلی می‌باشد که استفاده از آن در

^۱Marriage Counseling

^۲Family Counseling

^۳Reliability

^۴Validity

^۵Clinical Application

^۶Shnyder

^۷Locke-Wallace Marital Adjustment Test

^۸Marital Adjustment

برنامه‌ریزی درمان‌های معطوف به رفتار خاص احتمالاً خیلی سودمند نیست و نمی‌تواند رضایتمندی از ازدواج^۱ را بسنجد (لاک، ۱۹۵۹).

از سال ۱۹۶۰ تحقیقات مختلفی در مورد مسائل مربوط به ازدواج صورت گرفته است، ولی اکثر این مطالعات بر ابعاد خاص یا زمینه‌های تعاملی ازدواج متمرکز بوده‌اند. صدها آزمون مختلف برای ارزیابی جنبه‌های مختلف روابط صمیمیت خانوادگی و ازدواج^۲، رضایت جنسی^۳، تعامل با کودکان^۴، نقش‌پذیری^۵ و... بوجود آمده‌اند. به هر حال بسیاری از مشکلاتی که برای پرسشنامه‌های اولیه عنوان شده‌اند، برای مقیاس‌های اختصاصی امروزی نیز مطرح می‌شوند، از آن جمله: اطلاعات کافی در زمینه اعتبار و روایی معمولاً فراهم نمی‌شوند، از آن جمله اطلاعات کافی در زمینه اعتبار و روایی معمولاً فراهم نمی‌شد، سوگیری‌های مطلوب اجتماعی^۶ را کنار نمی‌گذاشتند و هنجاریابی این آزمون‌ها بر روی جمعیت عادی اغلب بطور اتفاقی بوده و یا اصلاً صورت نمی‌گرفت. علاوه بر این، حتی در مود پرسشنامه‌هایی که به خوبی درست شده بودند، تعداد محدودی که اعتبار و روایی آنها از طریق مدارک و شواهد تجربی به دست آمده بود، دارای مشکل کاربرد بالینی بوده‌اند، زیرا آن آزمون‌ها نتوانستند یک مقایسه نسبی از انواع مختلف مشکلات ازدواج فراهم آورند (اشنایدر، ۱۹۷۹).

ناتان اچ. آزرین، بری‌تی. ناستر، و رابرت جونز^۷ در سال ۱۹۷۳ مقیاس خورسندی زناشویی^۸ که به اندازه‌گیری سطح خورسندی زناشویی در زمان اجرای پرسشنامه می‌پرداخت، ساختند (آزرین، ۱۹۷۳). این مقیاس دارای ۱۰ سوال طیف درجه‌بندی از کاملاً ناخورسند تا کاملاً خورسند داشت و برای مشخص نمودن مسئولیت‌ها و تعیین میزان خورسندی زن و شوهر مناسب می‌باشد. مشکل این آزمون در این است که اطلاعات هنجاری آن موجود نیست و در اصل فقط بر روی ۲۴ زوج هنجاریابی شده است. روایی و اعتبار این آزمون در دست نمی‌باشد. ناتان بی. اپشتاین، لارنس ام. بالدوین و داون اس. بیشاپ^۹، ابزار سنجش خانواده^{۱۰} که یک پرسشنامه ۶۰ سوالی است را در سال ۱۹۸۳ به منظور سنجش کارکرد کلی خانواده به وجود آوردند (اپشتاین، ۱۹۸۳). این آزمون می‌تواند فقط ۶ جنبه از عملکرد خانواده را که شامل حل مشکل^{۱۱}، ارتباط^۱، نقش‌ها^۲، همراهی عاطفی^۳، آمیزش عاطفی^۴، و کنترل رفتار^۵ هستند مورد ارزیابی قرار دهد، ولی قادر به بررسی دیگر زمینه‌ها نمی‌باشد.

^۱Marital Satisfaction

^۲Intimacy Relationships

^۳Sexual Satisfaction

^۴Communication with Children

^۵Role Orientation

^۶Social Optimal Biases

^۷Azrin, Naster, & Jones

^۸Marital Happiness Scale

^۹Epstein, Baldwin, & Bishop

^{۱۰}Family Assessment Device

^{۱۱}Problem Solving

گراهام بی. اسپنسر^۶ در سال ۱۹۷۶ با ساختمقیاس سازگاری زن و شوهر^۷ به ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی یا روابط دو نفری مشابه پرداخت. ابزار او یک مقیاس ۳۲ سوالی بود که با سوالات خود رضایت کلی در یک رابطه صمیمانه را می‌سنجید(اسپنسر، ۱۹۷۶). اولسن، پورتنر و لوی^۸ در سال ۱۹۸۵، مقیاس ارزیابی انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده^۹ را ساختند. این آزمون یک ابزار ۲۰ سوالی است که برای سنجش دو بعد عمده عملکرد خانواده، یعنی همبستگی، انطباق‌پذیری و ارتباط تدوین شده است. این مقیاس نظر اعضای خانواده را نسبت به یکدیگر می‌سنجد(اولسون، ۱۹۸۵). شاخصی ثباتیازدواج^{۱۰} را که جانادواردز، دیویدجانسونوآلنبوث^{۱۱} در سال ۱۹۸۷ تهیه کردند با هدف اندازه‌گیری بی‌ثباتیازدواج یا احتمال طلاق است. این آزمون با ۱۴ سوال به منظور مستعد طلاق بودن مورد استفاده قرار گرفته است(ادوارز، ۱۹۸۷).

دیوید اچ. السون و همکاران در سال ۱۹۸۹ پرسشنامه پربارسازی و تقویت رابطه، محاوره و خشنودی^{۱۲} (پرسشنامه رضایتمندی زناشویی انریچ) را با هدف تعیین حیطه‌های کاری و نقاط قوت روابط زناشویی طراحی کردند. این پرسشنامه یک ابزار ۱۱۵ سوالی است که از ۱۴ خرده مقیاس درست شده است و چون تعداد سوالات آن کم است، به نظر می‌رسد که نمی‌تواند تمامی ویژگی‌های مورد اختلاف زوجین را تشخیص دهد(اولسون، ۱۹۸۹). والتر دابیلیو. هودسن^{۱۳} در سال ۱۹۹۲ توانست شاخص رضایت زناشویی^{۱۴} را بسازد که قادر است با ۲۵ سوال میزان، شدت یا دامنه مشکلات زن یا شوهر را یسنجد. نقطه ضعف این پرسشنامه این است که نمی‌تواند میزان سازگاری زن و شوهر را اندازه‌گیری کند(هودسن، ۱۹۹۲).

به هر حال، با رشد روز افزون پیدایش چنین مقیاس‌هایی که در طول ۵۰ سال گذشته صورت گرفته و هنوز هم تعدادی از آنها مورد استفاده قرار می‌گیرند، پرسش‌های مهمی در زمینه روایی و تاثیر بالینی چنین پرسشنامه‌هایی مطرح شده است. اگر چه اکثر این آزمون‌ها در بیشتر مواقع قادر هستند که فرق بین گروه‌های زوجین آشفته و غیر آشفته را نمایان کنند، اما به ندرت توانسته‌اند بینش نسبت به ماهیت دقیق یا منابع مشکلات ازدواج را فراهم آورند. علاوه بر این مطالعات متعددی که در این زمینه انجام شده‌اند را نشان می‌دهند که اینگونه

^۷Relationships

^۸Role Orientation

^۹Responsiveness

^{۱۰}Affective Involvement

^{۱۱}Behavior Control

^{۱۲}Spanier

^{۱۳}Dyadic Adjustment Scale of Marriage and Family

^{۱۴}Olson, Portner, & Lavee

^{۱۵}Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scale (FACES-III)

^{۱۶}Marital Instability Index

^{۱۷}Edwards, Johnson, & Booth

^{۱۸}Enriching and Nurturing Relationship Issues, Communication and Happiness

^{۱۹}Hudson

^{۲۰}Index of Marital Satisfaction

آزمودنی‌ها ممکن است واقعیت‌های کمتری در مورد ازدواج آنها را در مقایسه با تمایل آنها به مطلوب نشان دادن خود، ارائه دهند.

اشنایدر (۱۹۷۹) قبلاً تاریخچه پیدایش و تحول ارزیابی ازدواج را بررسی کرده است. به طور خلاصه، تحقیقات اولیه در زمینه تعاملات ازدواج بر شناسایی و پیدایش همبستگی‌های اجتماعی، جمعیت‌شناسی و روان-شناختی^۱ مربوط به رضایت از ازدواج تاکید داشته‌اند. پیشرفت عمده در زمینه مطالعات اولیه عبارت بود از پیدایش تعداد زیادی از وسایل ارزیابی سازگاری ازدواج می‌باشد. این پرسشنامه‌ها به همراه تعداد دیگری از آزمون‌ها در کشور ما ترجمه، هنجاریابی و ساخته شده‌اند، اما هیچ کدام جامعیت پرسشنامه مورد بحث را ندارد. ساخت پرسشنامه رضایت ازدواج^۲ داگلاس اشنایدر در سال ۱۹۷۹ به عنوان نقطه آغازی بوده است تا بتواند یک آزمون خودسنجی^۳ چند وجهی^۴ معتبر و دارای روایی در زمینه روابط متقابل ازدواج را فراهم آورد تا در زمینه‌های تحقیقی و بالینی مورد استفاده قرار گیرد. به این منظور تلاش‌های اولیه شامل ساخت تعداد زیادی از جملاتی بود که منعکس‌کننده جنبه‌های مختلف زندگی مشترک بوده و پس از آن در بررسی مجدد تعداد ۲۸۰ جمله درست شد که به ۱۱ مقیاس غیر هم‌ژوش تقسیم شدند. برای هر کدام از مقیاس‌ها نیم‌روخ روانی^۵، اعتبار آزمون-آزمون مجدد^۶، ثبات داخلی^۷، و روایی تفکیکی^۸ صورت گرفت. هنجاریابی این پرسشنامه بر روی دو نمونه آماری از افراد متأهل از یک جمعیت آماری بزرگ صورت گرفت. تحقیقات متعددی برای تشخیص و توانایی پیش‌بینی این آزمون در نمونه‌های بالینی مختلف انجام شد. یک مطالعه گسترده در زمینه روایی این آزمون در کلینیک لافایت (دیترویت) توانست همبستگی‌های بالینی^۹ جداگانه و راه‌های تعبیر و تفسیر^{۱۰} خاص برای هر کدام از مقیاس‌های یازده گانه را به وجود آورد.

بنابراین دلایل، در طول تابستان سال ۱۹۷۵ طرح کلی را داگلاس اشنایدر پی‌ریزی کرد. در طول سال‌های بعدی، بیش از ۱۰۰۰ آزمودنی از جمعیت عادی و جمعیت بالینی مختلف پاسخ دادند. قصد کلی و طرح مطالعات سنجش مربوط به روایی عبارت بود از یک رویکرد آماری یا (واقعی) (میل^{۱۱}، ۱۹۵۴) که شبیه پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه سوتا^{۱۲} (هثوی^۱، ۱۹۴۳) و اخیراً، شبیه پرسشنامه شخصیتی کودکان^۲ بوده

^۱Psychological

^۲Marital Satisfaction Inventory (MSI)

^۳Self-report

^۴Multiple

^۵Profile

^۶Pre-test Post-test Validity

^۷Internal Consistency

^۸Differential Validity

^۹Clinical Correlations

^{۱۰}Interpretation

^{۱۱}Meehl

^{۱۲}Minnesota Multiphase Personality Inventory

است (ویرت^آ). اگر چه وضعیت فعلی ارزیابی ازدواج با استفاده از رضایتمندی از ازدواج پایین تر از سطح دقتی است که MMPI در ارزیابی عینی شخصیت دارد، اما مثل MMPI مطالعات بیشتر در مورد مفید بودن این پرسشنامه در موقعیت‌های مختلف و اهداف مختلف ضروری می‌باشد. مطالعات آینده عمیق و تعمیم‌پذیری این یافته‌ها را تعیین خواهند کرد. این پرسشنامه همبستگی خود را با دیگر آزمون‌های رضایت از ازدواج نشان داده است (میشل^۴، ۱۹۸۵). از نظر جونی و گریم^۵ (۱۹۹۴) به عنوان بهترین و بی‌نظیرترین آزمون در نوع خود می‌باشد. کاریز و سوئیت‌لند^۶ مقیاس‌های مختلف رضایتمندی از ازدواج را در یک ابزار خوب ساختار شده‌ای می‌دانند که از درجه سودمندی بالایی برخوردار است (کایزر، ۱۹۸۵). در یک مطالعه، نگی و اشنايدر^۷ بالا بودن میزان همبستگی‌های موجود در مقیاس‌های مختلف رضایتمندی از ازدواج را که توانسته است کاربرد تفسیری این پرسشنامه را نشان دهد در تحقیقات خود به دست آورده اند (شی‌یر، ۱۹۸۴). تحقیقات نگی و اشنايدر (۱۹۹۷) توانایی پرسشنامه رضایتمندی از ازدواج را در تفکیک دو گروه رضایتمند و نارضایتمند از ازدواج در زوجین آمریکایی مکزیک‌تبار و زوجین آمریکایی سفیدپوست غیراسپانیایی‌تبار به اثبات رسانده است. اهداف این طرح پژوهشی عبارتند از:

- ۱- تعیین سوال‌های مناسب و نامناسب آزمون رضایتمندی از ازدواج
- ۲- تعیین پایای این آزمون با استفاده از روش کرونباخ
- ۳- تعیین روایی آزمون از طریق روایی صوری و تفکیکی
- ۴- تعیین توزیع نمرات و هنجار

روش

۱- تهیه و ترجمه ابزار تحقیق
آزمونی که انتخاب شده است یکی از معتبرترین و کامل‌ترین ابزارهاست که برای ارزیابی همه جانبه کارایی خانواده طراحی شده است. این آزمون پرسشنامه رضایتمندی از ازدواج نام دارد که داگلاس اشنايدر ابداع کرده و به زبان انگلیسی نوشته شده است. نسخه اصلی این آزمون ۲۸۰ جمله دارد که آزمودنی‌ها پاسخ به آنها را به صورت بلی یا خیر مشخص می‌کنند. مقیاس‌های این آزمون شامل یازده مورد می‌باشد که به قرار زیر است: رضایت قراردادی^۸، آشفتگی فراگیر^۱، روابط عاطفی^۲، روابط حل مسئله^۳، در کنار یکدیگر بودن^۴،

---

^۱Hathaway

^۲Personality Inventory for Children (PIC)

^۳Wirt

^۴Mitchell

^۵Juni & Grimm

^۶Keyser & Sweetland

^۷Negy & Snyder

^۸Conventionalization

عدم توافق در مورد مسائل مالی^۵، نارضایتی از امور جنسی^۶، پذیرش نقش‌ها^۷، سابقه آشفتگی خانوادگی^۸، نارضایتی از فرزندان^۹، و تضاد در فرزندپروری^{۱۰}.

آزمودنی‌ها پاسخ‌های خود را به صورت بلی یا خیر در پاسخنامه مربوط مشخص می‌کنند. نمره گذاری این آزمون یک وصف است که به ترتیب برای پاسخ‌های بلی و خیر در نظر گرفته شده است. روایی این آزمون را اشنایدر (۱۹۷۹) محاسبه کرده که ۰.۹۵ می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ^{۱۱} مربوط به پایای آزمون - آزمون مجدد مقیاس‌های مختلف رضایتمندی از ازدواج در تحقیق اشنایدر ۰.۹۲ بوده است. اعتبار این آزمون را نیز اشنایدر (۱۹۷۹) از طریق محاسبه همبستگی درونی مقیاس‌های مختلف محاسبه کرده که از ۰.۰۱ تا ۰.۸۱ در نوسان بوده است. این نتایج نشان دهنده میزان پایایی بالای آزمون رضایتمندی از ازدواج در جمعیت عادی و دارای مشکل می‌باشد.

۲- تعیین روایی صوری از طریق متخصصان

در این مرحله از طرح پژوهشی محقق و دو محقق دیگر که به زبان انگلیسی آشنایی کامل داشتند، اقدام به ترجمه روان آیین آزمون به زبان فارسی کردند و به دنبال آن ویراستاری نیز صورت گرفت به نحوی که از لحاظ مفهومی با فرهنگ مردم کشور ما تضادی نداشت. سپس متن فارسی حاصل از این ترجمه را محقق و چند نفر دیگر از متخصصان زبان انگلیسی، دوباره به انگلیسی برگرداندند و دو فرم انگلیسی با یکدیگر مقایسه شد. به منظور بررسی میزان روایی این آزمون از روایی صوری^{۱۲} استفاده شد و جملات به دست آمده به دو نفر از متخصصان رشته روانشناسی که استاد دانشگاه هم بودند، داده شد و نظر آنها در خصوص جملات این آزمون خواسته شد. در نهایت در متن ترجمه شده اصطلاحاتی صورت گرفت. بعضی از جملات این آزمون چون با توجه به فرهنگ کشور ما مناسب نبودند، تغییراتی پیدا کردند و یا حذف شدند.

۳- انتخاب نمونه‌ها

جامعه آماری این تحقیق شامل افراد متاهل متقاضی طلاق و یا افراد دارای مشکلات خانوادگی و ازدواج بود که در استان تهران زندگی می‌کنند. این افراد کسانی بودند که به مراکز خدمات روان‌شناسی و مشاوره، دادگاه‌های

---

^۱Global Distress

^۲Affective Communication

^۳Problem-Solving Communication

^۴Time Together

^۵Disagreement About Finance

^۶Sexual Dissatisfaction

^۷Role Orientation

^۸Family History of Distress

^۹Dissatisfaction with Children

^{۱۰}Conflict Over Children

^{۱۱}Cronbach's Alpha

^{۱۲}Face Validity

خانواده، درمانگاه‌های روان‌پزشکی و روان‌درمانی، مراکز مشاوره سازمان بهزیستی، مراکز ترک اعتیاد، مراکز مداخله در بحران خانواده و اورژانس اجتماعی و مراکز مشاوره خانواده و خانه‌های سلامت به منظور کاهش طلاق مراجعه کرده بودند و نمونه آماری شامل ۵۰۰ نفر افراد مراجعه‌کننده به مراکز ذکر شده در بخش جامعه آماری در سطح استان تهران بود. این افراد شامل ۱۲۵ زوج بودند که به عنوان افراد درخواست‌کننده طلاق یا دارای مشکلات زناشویی در پژوهش حاضر انتخاب شدند. برای گروه گواه که افراد آن متقاضی طلاق یا داری مشکل زناشویی نبودن، تعداد ۱۲۵ نفر از مراجعان به مراکز ذکر شده که برای پیگیری مسائلی غیر از مشکل ازدواج و خانواده مراجعه کرده بودند، مثل مسائل حقوقی، سم زدایی برای ترک اعتیاد، درمان اختلالات روانی، کاهش مشکلات تحصیلی و یادگیری کودکان خود و غیره استفاده شد. افراد هر دو گروه بطور تصادفی انتخاب شدند و از مرکز که انتخاب شدند، واحد نمونه‌گیری در این تحقیق افراد مراجعه‌کننده به مراکز ذکر شده در بالا بودند. برای تکمیل آزمون ضمن توضیح هدف تحقیق و مفید بودن نتایج آن برای جامعه از هر دو گروه خواسته شد تا با صبر و حوصله و دقت هر چه تمام تر به سوالات آن پاسخ دهند. از افراد مراجعه‌کننده به مراکز خدمات روان‌شناسی و مشاوره، دادگاه‌های خانواده، درمانگاه‌های روان‌پزشکی و روان‌درمانی، مراکز مشاوره سازمان بهزیستی، مراکز ترک اعتیاد، مراکز مداخله در بحران خانواده و اورژانس اجتماعی و مراکز مشاوره خانواده به منظور کاهش طلاق خواسته شد تا در این پژوهش همکاری داشته باشند.

۴- اجرای آزمایشی آزمون

در این مرحله، آزمون حاضر به ۵۰ زن و ۵۰ مرد متاهل دانشجو ارائه و از آنها خواسته شد تا موارد مبهم و ناقص آن را مشخص کنند و درجه دشواری آن را تعیین کنند. آنها مشخص کردند که آزمون از شکل و ظاهر آراسته و مورد قبولی برخوردار است، سوالات آن قابل فهم و تعداد سوالات مناسب است و غلط‌های املایی و انشایی ندارد و حدود ۵۰ دقیقه وقت لازم است تا آنرا تکمیل کنند. در پایان تمامی نواقص و ابهامات موجود در جملات مشخص و رفع گردید.

۵- اجرای اصلی آزمون

در بخش اصلی آزمون ۸۰۰ آزمودنی در نظر گرفته شد که اگر احتمالاً تعدادی از آنها همکاری نکردند و آزمون‌ها را تکمیل نکرده و یا باز نگرداندند، حجم نمونه افت نکند. همان طور که انتظار می‌رفت فقط ۵۰۰ پرسشنامه عودت داده شد و برای تجزیه و تحلیل آماری قابل استفاده بود. پرسشنامه‌های رضایت از ازدواج به همراه پاسخنامه مربوط به صورت انفرادی به آزمودنی‌ها اعم از زن یا شوهر و یا هر دو آنها داده می‌شد و از آزمودنی خواسته می‌شد تا با صبر و حوصله اقدام به تکمیل پرسشنامه‌ها کنند. در تسریع این کار از راهنمایانی استفاده می‌شد که با گذراندن دوره‌های آموزشی در هدایت آزمودنی‌ها به هنگامی که سوالاتی برای آنها پیش می‌آمد می‌توانستند مشکلات موجود را برطرف سازد.

۶- تحلیل سوالات

پس تکمیل آزمون‌ها، اعداد خام هر کدام از مقیاس‌های یازده گانه مربوط به هر آزمودنی محاسبه شد و سپس به نرم افزار آماری SPSS سپرده شد و تمامی آمار توصیفی و استنباطی زنان و مردان، افراد رضایت‌مند از ازدواج و

افراد نارضايتمند از ازدواج محاسبه و استخراج شد. اولين قدم در تجزيه و تحليل داده ها تعيين ميزان روايي آزمون رضايتمندي از ازدواج بود. در اين مرحله تحليل عاملی^۱ سوالات از طريق روش آماری همبستگي صورت گرفت و آن موارد که در هر کدام از مقیاس ها با يکديگر همبستگي بالا و معناداريداشتند، مشخص شدند. بدینوسیله ابزار اولیه‌ای به دست آمد که در برگیرنده تمامی عوامل لازم برای ارزیابی افراد در زمینه مشکلات ازدواج و رضايتمندی از آن بود. روايي آزمون در اين مرحله براساس همبستگي درونی سوالات از طريق محاسبه ضريب همبستگي بين تمامی جملات و نمره کل آزمون به دست آمد. ضرایب تعداد زیادی از سوالات بالا بوده که موجب نگهداری سوالات مربوط شد و ضرایب تعداد اندکی از سوالاتی که پایین بوده‌اند موجب حذف آن سوالات شد. در مجموع ۱۷۵ ماده از مجموعه ۲۸۰ ماده اصلی آن استخراج شد. در جدول ۱ ضرایب اصلاح شده نشان داده شده است.

جدول ۱- همبستگي هر کدام از مواد آزمون با کل آزمون

مواد آزمون	همبستگي	مواد آزمون	همبستگي	مواد آزمون	همبستگي	مواد آزمون	همبستگي
۱	۰.۷۶۰۷	۴۵	۰.۶۴۴۵	۸۹	۰.۶۶۵۳	۱۳۳	۰.۱۴۲۸
۲	۰.۵۴۳۵	۴۶	۰.۶۸۷۱	۹۰	۰.۶۸۲۶	۱۳۴	۰.۴۱۵۲
۳	۰.۱۰۶۶	۴۷	۰.۶۸۵۷	۹۱	۰.۶۳۶۹۳	۱۳۵	۰.۲۳۸۶
۴	۰.۷۷۲۴	۴۸	۰.۲۳۲۹	۹۲	۰.۳۶۶۸	۱۳۶	۰.۳۶۶۱
۵	۰.۴۷۷۷	۴۹	۰.۲۴۵۰	۹۳	۰.۷۶۳۳	۱۳۷	۰.۶۱۲۵
۶	۰.۵۰۸۳	۵۰	۰.۳۸۳۶	۹۴	۰.۱۴۳۵	۱۳۸	-۰.۰۷۱۸
۷	۰.۱۶۰۰	۵۱	۰.۲۶۸۴	۹۵	۰.۶۵۶۵	۱۳۹	۰.۳۸۴۵
۸	۰.۲۴۹۷	۵۲	۰.۲۵۲۵	۹۶	۰.۱۶۲۹	۱۴۰	۰.۱۱۱۶
۹	۰.۳۶۷۷	۵۳	-۰.۰۴۵۶	۹۷	۰.۲۹۴۶	۱۴۱	۰.۴۴۳۶
۱۰	۰.۱۶۳۸	۵۴	۰.۴۵۵۰	۹۸	-۰.۱۱۹۴	۱۴۲	۰.۱۰۹۸
۱۱	۰.۵۰۹۴	۵۵	-۰.۰۰۱۴	۹۹	۰.۳۵۴۷	۱۴۳	۰.۵۴۷۷
۱۲	۰.۳۴۴۳	۵۶	۰.۱۵۸۸	۱۰۰	۰.۵۱۰۶	۱۴۴	۰.۳۴۸۳
۱۳	۰.۲۴۴۶	۵۷	۰.۶۶۰۰	۱۰۱	۰.۰۵۳۰	۱۴۵	-۰.۰۷۳۴
۱۴	۰.۲۸۹۶	۵۸	۰.۱۲۸۶	۱۰۲	۰.۶۲۱۳	۱۴۶	۰.۴۶۹۲
۱۵	۰.۱۹۳۹	۵۹	۰.۴۱۹۶	۱۰۳	۰.۰۳۹۱	۱۴۷	۰.۲۳۶۰
۱۶	۰.۲۶۸۳	۶۰	۰.۱۳۹۱	۱۰۴	۰.۵۶۴۲	۱۴۸	۰.۷۳۵۰

^۱Factor Analysis

.۷۳۶۷	۱۴۹	.۳۰۰۸	۱۰۵	.۵۵۶۱	۶۱	.۳۲۱۶	۱۷
.۱۴۷۶	۱۵۰	.۰۲۷۹	۱۰۶	.۲۹۵۹	۶۲	.۳۲۱۶	۱۸
- .۰۴۲۱	۱۵۱	.۱۶۳۰	۱۰۷	.۶۸۷۱	۶۳	.۳۶۴۹	۱۹
.۱۲۵۰	۱۵۲	.۶۹۸۴	۱۰۸	.۵۹۶۵	۶۴	.۳۰۵۶	۲۰
.۲۸۳۰	۱۵۳	- .۰۲۵۷	۱۰۹	.۱۵۶۲	۶۵	.۴۲۶۱	۲۱
.۰۲۵۸	۱۵۴	.۶۹۹۳	۱۱۰	.۶۷۴۲	۶۶	.۳۷۷۲	۲۲
.۴۲۷۷	۱۵۵	.۶۳۹۱	۱۱۱	.۱۴۶۹	۶۷	.۳۲۹۴	۲۳
- .۱۰۶۴	۱۵۶	.۳۲۷۱	۱۱۲	.۷۴۵۹	۶۸	.۲۷۷۶	۲۴
.۱۰۶۴	۱۵۷	.۳۲۰۲	۱۱۳	.۲۲۷۹	۶۹	.۳۸۶۲	۲۵
.۱۶۵۷	۱۵۸	.۱۳۲۳	۱۱۴	.۵۵۴۰	۷۰	.۵۱۶۶	۲۶
.۱۳۶۵	۱۵۹	- .۰۱۵۱	۱۱۵	.۶۹۹۴	۷۱	.۶۷۴۸	۲۷
.۰۹۵۸	۱۶۰	.۱۴۸۲	۱۱۶	.۳۰۳۶	۷۲	.۲۸۲۱	۲۸
- .۰۸۱۱	۱۶۱	.۶۱۶۴	۱۱۷	.۱۴۴۴	۷۳	- .۰۲۸۶	۲۹
- .۰۲۰۵۶	۱۶۲	.۲۲۷۶	۱۱۸	.۶۷۱۰	۷۴	.۲۵۲۴	۳۰
.۲۲۹۶	۱۶۳	.۳۸۳۲	۱۱۹	.۳۴۲۵	۷۵	.۶۶۳۲	۳۱
.۱۰۷۷	۱۶۴	.۴۱۷۱	۱۲۰	.۳۹۹۳	۷۶	.۳۹۰۴	۳۲
.۱۰۳۴	۱۶۵	.۱۰۸۰	۱۲۱	.۲۸۶۲	۷۷	.۴۸۵۸	۳۳
.۱۰۷۰	۱۶۶	.۴۱۵۳	۱۲۲	.۴۲۶۰	۷۸	.۲۳۲۴	۳۴
.۱۱۳۵	۱۶۷	.۶۳۰۹	۱۲۳	- .۰۰۸۱	۷۹	.۶۴۸۸	۳۵
.۱۶۸۵	۱۶۸	.۱۲۷۵	۱۲۴	.۴۵۶۳	۸۰	.۱۴۵۹	۳۶
.۲۸۱۶	۱۶۹	.۳۶۲۴	۱۲۵	.۶۲۶۹	۸۱	.۲۴۴۷	۳۷
.۱۰۴۲	۱۷۰	.۴۷۹۲	۱۲۶	.۵۸۴۹	۸۲	.۲۴۴۷	۳۸
.۰۷۲۳	۱۷۱	.۱۶۴۱	۱۲۷	.۰۲۱۲	۸۳	.۵۵۹۳	۳۹
- .۰۷۱۰	۱۷۲	.۵۹۱۱	۱۲۸	.۶۷۸۳	۸۴	.۲۹۶۰	۴۰
.۲۱۷۳	۱۷۳	.۲۶۱۰	۱۲۹	.۴۹۱۶	۸۵	.۴۱۴۲	۴۱
.۲۰۶۷	۱۷۴	.۳۵۷۳	۱۳۰	.۵۱۷۶	۸۶	.۵۳۸۱	۴۲
.۱۳۸۵	۱۷۵	.۷۱۸۴	۱۳۱	.۵۶۰۳	۸۷	.۶۱۶۷	۴۳
		.۴۶۶۸	۱۳۲	.۵۴۹۴	۸۸	.۶۲۷۱	۴۴

مقیاسهای یازده‌گانه این آزمون بدون توجه به کاهش تعداد مواد آزمون به همان صورت باقی ماندند، ولی تعداد مواد هر کدام از مقیاس ها بر اساس جدول ۲ کاهش پیدا کرد.

جدول ۲- مواد هر مقیاس و علایم اختصاری در پژوهش حاضر و مقایسه آن با مقیاس‌های اصلی آزمون رضایتمندی از ازدواج

ردیف	مقیاس ها		تعداد سوالات	
	نام مقیاسها	علایم اختصاری مقیاسها	پژوهش اولیه	پژوهش حاضر
۱	رضایت قراردادی	CNV	۲۱	۱۳
۲	آشفته‌گی فراگیر	GDS	۴۳	۲۳
۳	روابط عاطفی	AFC	۲۶	۱۸
۴	روابط حل مساله	PSC	۳۸	۲۳
۵	اوقات فراغت	TTO	۲۰	۱۲
۶	عدم توافق در مورد مسائل مالی	FIN	۲۲	۱۵
۷	نارضایتی از روابط جنسی	SEX	۲۹	۱۷
۸	پذیرش نقش	ROR	۲۵	۱۶
۹	تاریخچه آشفته‌گی های خانوادگی	FAM	۱۵	۱۲
۱۰	نارضایتی از کودکان	DSC	۲۲	۱۵
۱۱	کشمکش در فرزند پروری	CCR	۱۹	۱۱
	کل		۲۸۰	۱۷۵
	تعداد نمونه(نفر)		۷۵۰	۵۰۰

۷- محاسبه ضریب پایایی

در این مرحله از بین پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده، دو گروه از آزمودنی‌ها انتخاب شدند. گروه اول شامل افراد دارای مشکل خانوادگی، مشکل ازدواج و یا متقاضی طلاق بودند. این گروه شامل حدود ۲۵۰ زن و مردی بود که به مراکزی که قبلاً به آنها اشاره شد، مراجعه کرده بودند. مجموعه این آزمون همچنین برای مقایسه به گروه افراد عادی و بدون مشکل ارائه شد. این گروه شامل ۲۵۰ مرد و زنی است که برای اهداف دیگری به غیر از مشکلات زناشویی و طلاق به همان مراکزی که گروه نمونه از آن انتخاب شده اند، مراجعه

کرده‌اند. به این منظور تعیین اعتبار آزمون رضایتمندی از ازدواج، ضریب آلفای کرونباخ به دست آمد که برابر با ۰.۹۵ بود که نشانه اعتبار خوب این آزمون است. همچنین ضرایب مربوط به پایایی درونی محاسبه شدند. چون ضرایب به دست آمده بالا بودند، موجب قابل استفاده بودن این آزمون شد. در جدول شماره ۳ این ضرایب آمده است. ضرایب پایای درونی مقیاسها از ۰.۷۵ (FAM) یعنی تاریخچه آشفتگی‌های خانوادگی تا ۰.۹۴ (GDS) یعنی آشفتگی فراگیر در نوسان بوده‌اند. می‌توان چنین استنباط کرد که آشفتگی‌های فراگیر در نوسان بوده‌اند. می‌توان چنین استنباط کرد که آشفتگی‌های فراگیر بیشترین و تاریخچه آشفتگی‌های خانوادگی کمترین اثر را در میزان رضایتمندی از ازدواج را دارد. سایر مقیاس‌ها به خوبی این میزان را تبیین می‌کنند.

جدول ۳- ضرایب آلفای کرونباخ مربوط به پایایی درونی مقیاس‌های مختلف آزمون رضایتمندی از ازدواج

مقیاس‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب آلفا
CNV	۸	۲.۷۷	۰.۸۸
GDS	۱۳.۴۰	۹.۴۸	۰.۹۴
AFC	۱۰.۵۲	۴.۵۰	۰.۸۴
PSC	۱۲.۴۹	۴.۳۷	۰.۷۵
TTO	۶.۴۱	۲.۸۸	۰.۷۶
FIN	۸.۹۵	۲.۰۵	۰.۷۲
SEX	۹.۳۲	۲.۴۴	۰.۶۶
ROR	۱۰.۸۴	۲.۵۲	۰.۵۹
FAM	۵.۹۷	۱.۶۱	۰.۵۷
DSC	۷.۶۵	۲.۱۶	۰.۹۱
CCR	۵.۷۶	۱.۴۰	۰.۸۶
Total	۹۵.۸۹	۱۰.۵۹	۵۰.۹
تعداد نمونه			۵۰۰

روابط موجود بین مقیاسهای آزمون رضایتمندی از ازدواج را می‌توان از طریق مشاهده مستقیم همبستگی درونی مقیاس‌ها یا از طریق آزمایش عوامل ساختاری پرسشنامه متوجه شد. به طور خلاصه، نتایج نشان دهنده همبستگی بالا در بین مقیاس‌ها می‌باشد، به خصوص آن مقیاس‌هایی که موارد کلی‌تر و عاطفی‌تر روابط زن و شوهر را ارزیابی می‌کنند. مخصوصاً ترتیب رتبه‌ای همبستگی‌های میانگین هر مقیاس با دیگر مقیاس‌ها نشان دهنده ترتیب قدرت پیش‌بینی‌کنندگی هر مقیاس در زمینه آشفتگی ازدواج است. از روش

همبستگی درونی برای تعیین میزان روایی مقیاس‌ها استفاده شد و ضرایب مختلفی بر اساس جدول ۴ حاصل شد. دامنه این ضرایب از ۰.۰۲ تا ۰.۸۶ در نوسان است. بیشترین این همبستگی‌ها بین دو مقیاس آشفتگی فراگیر (GDS) و رضایت قراردادی (CNV) از یک سو و دو مقیاس آشفتگی فراگیر (GDS) و روابط عاطفی (AFC) از سوی دیگر بوده است.

۸- مقایسه گروه‌ها به منظور تعیین روایی تفکیکی

یکی دیگر از روش‌هایی که به ما در تعیین میزان روایی یک آزمون کمک می‌کند، روایی تفکیکی است. در این روش دو گروه افراد رضایتمند و نارضایتمند از ازدواج از طریق میانگین‌ها بایکدیگر مقایسه شدند. همچنین

یازده مقیاس مختلف در هر دو گروه بررسی شدند. جدول ۵ به معنادار بودن تفاوت‌های موجود بین میانگین‌های هر دو گروه در مقیاس‌ها اشاره دارد. با توجه به این یافته‌ها می‌توان استنباط کرد که آزمون رضایتمندی از ازدواج به خوبی می‌تواند دو گروه رضایتمند و نارضایتمند از ازدواج را با اطمینان از یکدیگر تفکیک کند و با ۰.۹۵ اطمینان گفت که بین دو گروه رضایتمند و نارضایتمند از ازدواج تفاوت معناداری وجود دارد و این آزمون به خوبی می‌تواند تفاوت دو گروه را در تمامی مقیاس‌های یازده‌گانه معلوم کند. در نمودار ۱ میانگین‌های دو گروه رضایتمند و عدم رضایتمند از ازدواج به شکل هیستوگرام مورد مقایسه قرار گرفته‌اند. به منظور پیش‌بینی متغیر رضایتمندی از ازدواج از روی هر کدام از مقیاس‌های یازده‌گانه مجذور Eta محاسبه شد. این مقادیر در جدول ۵ آمده‌اند. مقیاس تاریخچه آشفتگی خانوادگی (FAM) با مجذور ۰.۶۵ و مقیاس کمکش در فرزندپروری (CCR) با مجذور ۰.۲۰ به ترتیب بیشترین و کمترین قدرت پیش‌بینی‌کنندگی میزان رضایتمندی از ازدواج را داشته باشند.

جدول ۵- میانگین انحراف معیار و سطوح معناداری افراد رضایتمند و عدم رضایتمند از ازدواج در مقیاس‌های مختلف آزمون رضایتمندی از ازدواج

Eta Squared^۱ (شاخص پیش‌بینی‌کننده یک متغیر از روی متغیر دیگر)

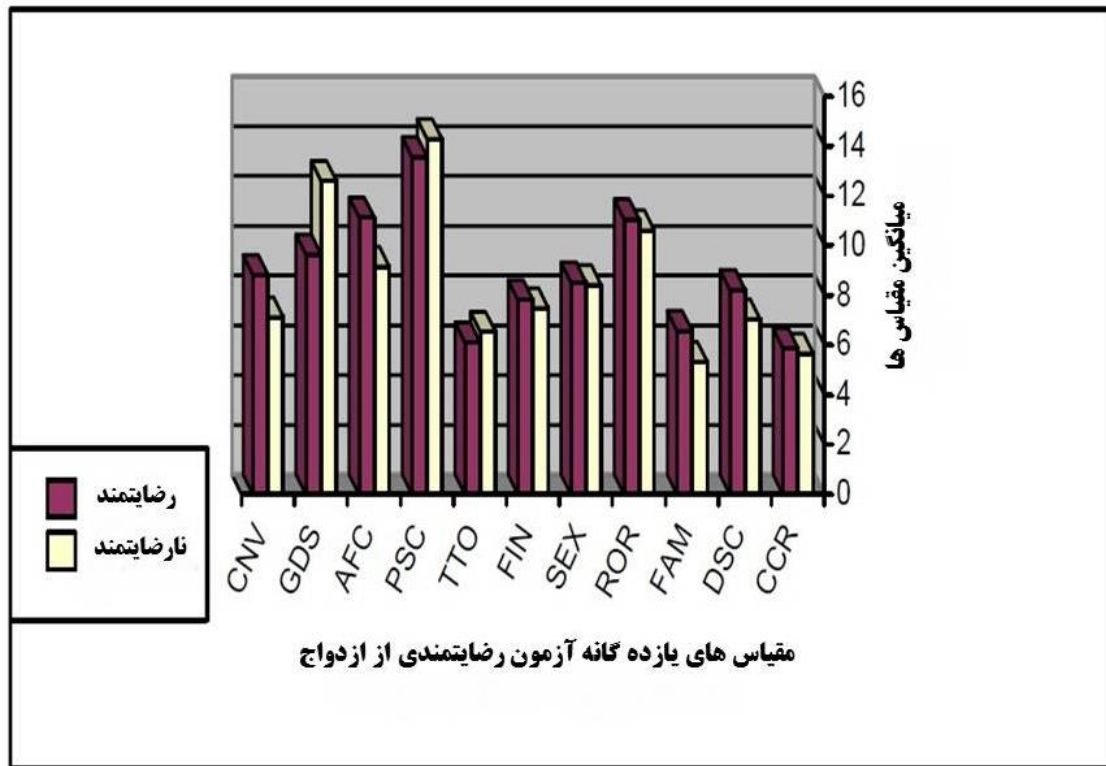
مقیاس ها	رضایتمند (N=۲۵۰)		عدم رضایتمند (N=۲۵۰)		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	Eta
	t	سطح اطمینان	df	انحراف معیار					
CNV	۸.۸۲	۱.۴۶۰	۷.۱۴	۱.۷۸۱	۴۹۸	۱۱۶.۲۰	۰.۰۰۰	۰.۴۵	
GDS	۹.۶۵	۱.۸۶۸	۱۲.۶۲	۲.۲۴۳	۴۹۸	۷۱۳.۲۴	۰.۰۰۰	۰.۵۶	
AFC	۱۱.۱۴	۲.۰۷۰	۹.۱۷	۲.۳۸۹	۴۹۸	۷۵۶.۲۰	۰.۰۰۰	۰.۴۷	
PSC	۱۳.۵۶	۳.۱۲۸	۱۴.۲۹	۲.۸۰۸	۴۹۸	۵۱۰.۱۸	۰.۰۰۰	۰.۴۱	
TTO	۶.۱۲	۱.۴۹۶	۶.۵۵	۱.۶۶۲	۴۹۸	۹۱۶.۱۸	۰.۰۰۰	۰.۴۲	
FIN	۷.۸۲	۱.۶۸۶	۷.۴۹	۱.۶۲۶	۴۹۸	۵۸۹.۱۰	۰.۰۰۰	۰.۴۸	
SEX	۸.۵۳	۱.۸۹۹	۸.۴۲	۲.۰۵۸	۴۹۸	۱۳۴.۷	۰.۰۰۰	۰.۵۷	
ROR	۱۱.۰۶	۲.۶۸۳	۱۰.۶۲	۲.۳۳۶	۴۹۸	۹۵۶.۱	۰.۰۰۵	۰.۴۳	
FAM	۶.۵۹	۱.۳۷۲	۵.۳۴	۱.۵۹۹	۴۹۸	۳۳۷.۹	۰.۰۰۰	۰.۶۵	
DSC	۸.۲۴	۱.۹۹۴	۷.۰۵	۲.۱۷۲	۴۹۸	۳۹۳.۶	۰.۰۰۰	۰.۳۵	
CCR	۵.۸۹	۱.۳۹۷	۵.۶۷	۱.۴۲۸	۴۹۸	۰۹۵.۱۱	۰.۰۰۰	۰.۲۰	
Total	۹۷.۴	۱۰.۷۴	۹۴.۳۶	۱۰.۲۴	۴۹۸	۳.۲۵	۰.۰۰۰	۰.۴۵	

بحث و تفسیر یافته‌ها و نتیجه‌گیری

هدف از اجرای این تحقیق هنجاریابی آزمون رضایتمندی از ازدواج بود. این آزمون یکی از معتبرترین ابزار سنجش رضایت از ازدواج می‌باشد که تقریباً کاربرد جانبی دارد (شی‌یر، ۱۹۸۴ و اشنایدر، ۱۹۷۹). در مقاله-ای تحت عنوان آشفتگی‌های زوجین، آبوت و اشنایدر (۲۰۱۲) از این آزمون استفاده کرده و به نتایج جالبی

هم دست پیدا کردند. با تجزیه و تحلیل داده‌های آماری فرضیه‌های تحقیق حاضر بررسی و تمامی آنها از لحاظ آماری مورد تایید قرار گرفتند.

نمودار ۱- هیستوگرام مقایسه میانگین های دو گروه رضایتمند و نارضایتمند از ازدواج

اولین نتیجه‌ای که از تجربه و تحلیل آماری به دست آمد، میزان اعتبار آزمون رضایتمندی از ازدواج بود. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید که برابر با ۰.۹۵ بود و نشانه اعتبار بسیار بالای این آزمون می باشد. این ضریب مشابه ضریبی است که اشنایدر در سال ۱۹۷۹، ۰.۹۵ محاسبه کرده است. در حالی که دامنه ضرایب تحقیق او از ۰.۸۰ تا ۰.۹۷ در نوسان بوده است، اما ضرایب پایانی درونی مقیاس‌های پژوهش حاضر از ۰.۵۷ (FAM) یعنی تاریخچه آشنایی‌های خانوادگی تا ۰.۹۴ (GDS) یعنی آشنایی فراگیر در نوسان بوده است. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات وایزمن (۲۰۰۳)؛ کاستلانی و واریزمن و اشنایدر (۲۰۰۶)؛ گوردمن، باوکوم و اشنایدر (۲۰۰۴)؛ گوردون، باوکوم و اشنایدر (۲۰۱۵)؛ واتیزمن و اشنایدر (۲۰۱۴)؛ منگروم (۲۰۱۵)؛ کوک و اشنایدر (۲۰۱۶)؛ کاستلانی، اشنایدر و اشنایدر (۲۰۱۳)؛ واریزمن (۲۰۱۴)؛ هیمن، هاینز و اشنایدر (۲۰۱۵)؛ سیمپسون و هاگز (۲۰۰۶)؛ اشنایدر، باوکوم و گوردون (۲۰۰۷)؛ باوکوم، اشنایدر و گوردون (۲۰۱۵)، همخوانی بالایی دارد. به منظور ارزیابی میزان اعتبار، ضریب همبستگی بین تمامی جملات و نمره کل آزمون به دست آمد و با کاهش تعدادی از مواد آزمون ضرایب همبستگی اصلاح شده هم محاسبه شدند. در واقع سوالاتی که درای ضرایب بسیار پایین بودند و یا ضرایب آنها منفی بودند از مجموعه ۲۸۰ آزمون حذف شدند. این ضرایب بین ۰.۰۰۱۴

تا ۰.۷۶۳۳ در نوسان بودند. با توجه به کاهش تعداد سوالات از ۲۸۰ به ۱۷۵، تعدا سوالات هر کدام از مقیاس‌ها نیز به تناسب کاهش یافت.

به منظور پیش‌بینی متغییر رضایت از ازدواج از روی هر کدام از مقیاس‌های یازده‌گانه مجذور Eta محاسبه شد. مقیاس تاریخچه آشفتگی خانوادگی (FAM) با بالاترین مجذور و مقیاس کشمکش در فرزند پروری (CCR) با کمترین مجذور به ترتیب بیشترین و کمترین قدرت پیش‌بینی‌کنندگی میزان رضایت از ازدواج را داشته‌اند.

روابط موجود بین مقیاس‌های رضایتمندی از ازدواج را می‌توان از طریق مشاهده مستقیم همبستگی درونی مقیاس‌ها یا از طریق آزمایش عوامل ساختاری آزمون متوجه شد. برای سنجش میزان روایی، همبستگی مقیاس‌ها با یکدیگر محاسبه شد. نتایج به دست آمده نشان‌دهنده همبستگی بالایی در بین مقیاس‌ها می‌باشد، به خصوص آن مقیاس‌هایی که موارد کلی‌تر و عاطفی‌تر روابط زن و شوهر را ارزیابی می‌کنند. ترتیب رتبه‌ای همبستگی‌های میانگین هر مقیاس با دیگر مقیاس‌ها نشان‌دهنده ترتیب قدرت پیش‌بینی‌کنندگی هر مقیاس در زمینه آشفتگی ازدواج است. از روش همبستگی درونی برای تعیین میزان روایی مقیاس‌ها استفاده شد و ضرایب مختلفی حاصل شد. بیشترین این همبستگی‌ها بین دو مقیاس آشفتگی فراگیر (GDS) و رضایت قراردادی (CNV)، و دو مقیاس آشفتگی فراگیر (GDS) و روابط عاطفی (AFC) از سوی دیگر بوده است.

در تحقیقات اشنایدر (۱۹۷۹) و شی‌یر (۱۹۸۴) نیز نتایج مشابه حاصل شده بود. روایی تفکیکی از طریق مقایسه میانگین‌های دو گروه افراد رضایتمند و نارضایتمند از ازدواج به دست آمد و یازده مقیاس مختلف در هر گروه مورد بررسی و مقایسه قرار گرفتند. همه تفاوت‌های موجود بین میانگین‌های هر دو گروه در همه مقیاس‌ها از لحاظ آماری معنادار بودند. با توجه به این یافته‌ها می‌توان استنباط کرد که آزمون رضایتمندی از ازدواج به خوبی می‌تواند دو گروه رضایتمند و نارضایتمند از ازدواج را با اطمینان از یکدیگر تفکیک کند و قادر به تشخیص افراد نارضایتمند از ازدواج و زمینه نارضایتمندی آنها بپردازد.

در مجموع می‌توان گفت که آزمون رضایتمندی از ازدواج در کشور ما دارای کاربرد بوده و بطور موثری برای غربال‌گری زوجین دارای مشکلات زناشویی از زوجین بدون مشکل مورد استفاده قرار خواهد گرفت. این آزمون یک ابزار تشخیصی برای درمانگران روان‌شناس، مشاوران خانواده، مشاوران ازدواج و دیگر متخصصانی که با مساله ازدواج و طلاق سر و کار دارند، خواهد بود. امید است که افراد علاقه‌مند به این زمینه از روان‌شناسی و مشاوره بتوانند با به کارگیری آن قدم مهمی در راه سلامت روانی و اجتماعی جامعه بردارند. همچنین از علاقه‌مندان خواسته می‌شود که در طرح‌های پژوهشی خود از این آزمون استفاده نمایند. یک نیمرخ بالینی هم تهیه شده است که در تعبیر و تفسیر پاسخ‌های افراد مورد استفاده می‌گردد. این نیمرخ به صورت انفرادی و هم به صورت زوجی مورد استفاده زن و شوهر در دسترس است. از ویژگی‌های این نیمرخ این است که به سرعت ما را به تشخیص نوع و شدت مشکل زوجین می‌رساند.

در این تحقیق به اندازه کافی در خصوص توجه به میزان اعتبار، پایایی و روایی که مهمترین شاخص‌های هنجاریابی یک آزمون می‌باشد، بحث و گفتگو شده است و نتایج به دست آمده، گویای این مطلب است. با وجود این پیشنهاد می‌شود که:

- ۱- پژوهشگران علاقه‌مند در این زمینه از نمونه‌های آماری مختلفی استفاده کنند، تا کلیه اقشار یک جامعه مورد بررسی قرار گیرند و نتایج این گونه تحقیقات جامعیت بیشتری به دست آورد.
- ۲- پژوهشگران علاقه‌مند میزان همبستگی این پرسشنامه را با دیگر آزمون‌های معتبر در این گروه به دست آورند تا بتوانند با قاطعیت و اطمینان بیشتری از نسخه فارسی آزمون رضایتمندی از ازدواج بهره ببرند.
- ۳- علاقه‌مندان در دیگر شهرهای بزرگ و مهم کشور هم به منظور به دست آوردن روایی، پایایی و اعتبار این آزمون، آنرا مورد استفاده قرار دهند تا هنجاریابی آن جنبه ملی پیدا کند.

منابع:

- امیدی شهرکی، مجید؛ نبئی، نوشین؛ نوری، داوود (۱۳۹۰)، *نگاهی نو به ازدواج*، انتشارات سازمان. ثنائی، باقر (۱۳۹۴)، *مقیاس‌های سنجش خانواده‌ها و ازدواج*، مؤسسه انتشارات بعثت، تهران، چاپ اول.
- Abbott, B.V., & Snyder, D.K. (۲۰۱۲). *Couple distress*. In M.M. Antony & D.H. Barlow (Eds.), *Handbook of assessment and treatment planning for psychological disorders* (pp. ۳۴۱- ۳۷۴). New York, NY: Guilford Press.
- Azrin, N.H., Naster, B.T., & Jones, R. (۱۹۷۳). *Reciprocity Counseling: A quick way to marriage counseling based on learning*. *Behavioral Research and Therapy*, ۱۱, ۳۶۵ - ۳۸۲.
- Baucom, D.H., Snyder, D.K., & Gordon, K.C. (۲۰۱۵). *Treating couples recovering from affairs*. New York, NY: Guilford Press.
- Castellani, A.M., Snyder, D.K., & Schneider, W.J. (۲۰۱۳). *Tailoring couple therapy to individual differences: A conceptual approach*. In D. K. Snyder & M. A. Whisman (Eds.), *Treating difficult couples: Helping clients with coexisting mental and relationship disorders* (pp. ۲۷ - ۵۱). New York, NY: Guilford Press.

Castellani, A.M., Whisman, M.A., & Snyder, D.K., (2006) .Current status and future directions in couple therapy. *Annual Review of Psychology*, 57, 317 – 344 .

Cepeda-Benito, A., Abbott, B., Gleaves, D.H., Negy, C., Hahlweg, K., Laurenceau, J.P., & Snyder, D.K. (2004) .Cross-cultural applications of the Marital Satisfaction Inventory-Revised (MSI-R). In M.E. Maruish (Ed.), *Use of psychological testing for treatment planning and outcomes assessment* (3rd ed.) (pp. 603 – 623). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Cook, W.J., & Snyder, D.K. (2016) .Analyzing nonindependent outcomes in couple therapy using the actor-partner interdependence model. *Journal of Family Psychology*, 19, 133 – 141.

Doss, B.D., & Snyder, D.K. (2005) .Treating infidelity: Clinical and ethical directions. *Journal of Clinical Psychology*, 61, 1453–1465 .

Edwards, J. N., Johnson, D. R., & Booth, A. (1987) .Coming apart: A prognostic instruction of marital breakup. *Family Relations*, 36, 168 – 170 .

Epstein, N.B., Baldwin, LM, & Bishop, D.S. (1983) .Mac Masters Family Assessment Device. *Journal of Marital and Family Therapy*, 9, 171–180 .

Gordon, K. C., Baucom, D. H., & Snyder, D. K. (2004a) . An integrative intervention for promoting recovery from extramarital affairs. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30, 213 – 231.

Gordon, K. C., Baucom, D. H., & Snyder, D. K. (2004b) . Treating affair couples: Extending the written disclosure paradigm to relationship trauma. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 11, 155–160 .

Hathaway, S.R., & McKinly, J.C. (1943) .The Minnesota Multiphasic Personality Schedule. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Heyman, R., Haynes, S. N., & Snyder, D. K. (2015) .Evidence-based approaches to assessing couple distress. *Psychological Assessment*, 17, 288– 307 .

Hudson, W. W. (1992) .Index of Marital Satisfaction. WALMYR Publishing Co., P.O. Box 24779, Tempe, AZ 85285 – 4779 .

Juni, S. & Grimm, D.G. (1994) . "Marital Satisfaction as a Function of Dyadic Gender-Role Constellations," *The American Journal of Family Therapy*, Vol. 22 , No. 2 : 106 – 112 .

Keyser, D. & Sweetland, R.C. (1985) .*Test Critiques*, Vol. 3 . Austin, TX: PRO-ED. Lock, H.J. & Wallace, K.M. (1959) . Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and Family Living*, 21, 251– 255 .

Mangrum, L.F., & Snyder, D.K. (2015) . Approaches to prediction: Correlation, regression, and classification techniques. In D. H. Sprenkle & F. P. Piercy (Eds.), *Research methods in family therapy* (2nd ed.) (pp. 368 – 402). New York: Guilford Press.

Meehl, P.E. (1954) .Clinical vs. statistical prediction. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Mitchell, J.V. (1988). *The Ninth Mental Measurements Yearbook*. Lincoln, NE: Buros Institute of Mental Measurements.

Negy, C. & Snyder, D. K. (2000). Reliability and equivalence of the Spanish translation of the Marital Satisfaction Inventory--Revised (MSI-R). *Psychological Assessment*, 12(4) : 425 – 430 .

Negy, C. & Snyder, D.K. (1997). Ethnicity and Acculturation: Assessing Mexican American Couples' Relationships Using the Marital Satisfaction Inventory--Revised (MSI-R). *Psychological Assessment*, 9(4) : 414 – 421.

Olson, D. H. & Fowers, B. J. (1993). Five Types of Marriage: An Empirical Typology Based on ENRICH. *The Family Journal*, 1,(3), 196 – 207 .

Olson, D. H., Portner, J. & Lavee, Y. (1988). Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scale (FACES-III). *Family Process*, 27, 337 – 351.

Olson, D. H., McCubbin, H.I, Barnes, H.L., Muxen, M.J., Larsen, A.S. & Wilson, M.A. (1989). *Families*. California: Sage Publication Inc.

Scheer, N. S. & Snyder, D.K. (1984). Empirical validation of the Marital Satisfaction Inventory in a nonclinical sample. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 52,(1), 88 – 96 .

Simpson, J. A., Hughes, J. N., & Snyder, D. K. (Eds.) (2006). *Emotion regulation in couples and families: Pathways to dysfunction and health*. Washington, DC: American Psychological Association.

Snyder, D. K., Baucom, D. H., & Gordon, K. C. (2007). *Getting past the affair: A program to help you cope, heal, and move on*. New York, NY: Guilford Press.

Snyder, D.K. (1979). Multidimensional Assessment of Marital Satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 41,(4), 813 – 823.

Snyder, D.K., & Smith, G.T. (1986). Classification of marital relationships: An empirical approach. *Journal of Marriage and the Family*, 48, 137 – 146 .

Spanier, G.B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and Family*, 38, 15– 28 .

Whisman, M. A., & Snyder, D. K. (2003). *Treating difficult couples: Helping clients with coexisting mental and relationship disorders*. New York, NY: Guilford Press.

Whisman, M. A., & Snyder, D. K. (2014). Treating distressed couples with coexisting mental and physical disorders: Directions for clinical training and practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 30, 1–12 .

Wirt, R.D., Lachar, D., Klinedinst, J.K., & Seat, P.D. (1977). Multidimensional description of child personality: A manual for the Personality Inventory for Children, Los Angeles: Western Psychological Services.